ISBN NR: 978-625-5694-95-9

GEÇMİŞİ GELECEĞE BAĞLAYAN GELENEK: KÜTÜK ATMA

Doç. Dr., Mustafa SOLMAZ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
mustafasolmaz@yyu.edu.tr – ORCID: 0000-0002-3323-7448

ÖZET

Sevinci dışa vurmak ve paylaşmak için uygulanan kutlamaların coşkusu sayesinde sahip oldukları kültürel değerleri ifade etme fırsatı bulan insanlar birlik, beraberlik ve dayanışma ruhunu coşkuyla paylaşarak ruhen kendilerini daha güçlü hissederler. Korku ve sevgi duygularının aynı anda ve bir arada yaşatıldığı bir imge olarak insan üzerinde önemli etkiler bırakan ağaç, geçmişten günümüze kadar Türk kültüründe yaşatılmış bir varlıktır. Ağaçtan elde edilen kütüğün toplumda ortak bilincin aracı haline gelmesi, bu kutsallığın fiziksel bir sembole dönüşmesine neden olmuş, toplumsal hafızanın canlı tutulmasına ve kuşaklar arası kültürel aktarımı desteklemekte kullanılmıştır. İlk erkek çocuğu doğduğunda yapılan bir tören olan kütük atma geleneği, temelde aynı olmasına rağmen ayrıntıda bazı farklılıklarla, Karamanoğlu Beyliği'nin hüküm sürdüğü bölgelerde sekiz yüz yıldan bu yana sürmektedir. Çalışmamızda; insan yaşamını doğumundan ölümüne kadar çevreleyen, tarih içinde birbirleriyle karşılıklı etkileşim içerisinde büyüyen kültür unsurları içerisinde yer alan kütük atma geleneğinin Burdur çevresi ile Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Korualan ve Taşkent ilçesine bağlı Balcılar yerleşim yerlerindeki uygulamalar gösterilecektir. Kütük atma geleneği, özellikle kırsal kesimde, topluluk bilincini pekiştiren Türk halk kültürü içerisinde yüzyıllarca toplumsal dayanışma bağlamında ortaya çıkan, zamanla törensel ve eğlence amaçlı bir halk pratiğine dönüşen nitelikli ama sembolik uygulamalardan birisidir. Yardımlaşma ve birliktelik kavramları etrafında şekillenen etkinlik sırasında köy halkının bir araya gelmesi, mani, tekerleme gibi sözlü kültür ürünleriyle kutlamanın zenginleştirilerek desteklenmesi geleneğin sosyal yönünü güçlendirir.

Anahtar Kelimeler: Geçmiş, Gelecek, Kültür, Kütük Atma, İmge.

A TRADITION LINKING THE PAST TO THE FUTURE: LOG THROWING

Doç. Dr., Mustafa SOLMAZ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
mustafasolmaz@yyu.edu.tr – 0000-0002-3323-7448

ABSTRACT

Through the excitement of celebrations designed to express and share joy, people find an opportunity to express their cultural values. By enthusiastically sharing the spirit of unity, togetherness and solidarity, they feel stronger in spirit. The tree, an image that simultaneously evokes feelings of fear and love, has had a significant impact on humanity and has been preserved in Turkish culture from past to present. The log obtained from the tree became a vehicle for collective consciousness in society, transforming this sacredness into a physical symbol, used to keep social memory alive and support intergenerational cultural transmission. The tradition of log throwing, a ceremony performed when the first son is born, has been practised for eight hundred years in the regions ruled by the Karamanid Beylik, with some variations in detail but essentially the same. Our study will examine the tradition of log throwing, which is part of the cultural elements that surround human life from birth to death

ISBN NR: 978-625-5694-95-9

and have grown in mutual interaction throughout history, as practised in the Burdur region and in the settlements of Korualan in the Hadim district of Konya and Balcılar in the Taşkent district. The tradition of log throwing is one of the distinctive yet symbolic practices that emerged within Turkish folk culture, particularly in rural areas, over centuries in the context of social solidarity, strengthening community consciousness, and which over time became a ceremonial and entertainment-oriented folk practice. The gathering of the village community during the event, which is shaped around the concepts of mutual aid and togetherness, and the enrichment and support of the celebration with oral cultural products such as rhymes and nursery rhymes, strengthens the social aspect of the tradition.

Keywords: Past, Future, Culture, Log Throwing, Image.

1. GİRİŞ

Sevinci dışa vurmak ve paylaşmak için uygulanan, çok eski bir davranış şekli olan kutlama, insana özgü evrensel bir davranıştır. Dünyanın farklı bölgelerindeki insan topluluklarının kendilerine has kutlamalarının yanında, insan olmaktan kaynaklı, diğer topluluklarınkine benzer kutlamalar da görülür. Bunlar; doğum, sevinçli bir haber alma, kavuşma, bağbozumu, hasat, bayram, yayla göçümü gibi çok farklı konularla ilgili olabilir. Çeşitli vesilelerle özel durumlar oluşturulup kutlama yapılan günlerin ya da olayların toplumda canlandırıcı bir işlevi olduğundan hepsinin ortak noktası sevincin paylaşılmasıdır. Kutlamalar; genel olarak, başkalarını haberdar etme ile başlayan yeme, içme, oynama, paylaşma, kaynaşma gibi davranışların sergilenmesi ile devam eden, iyilik, güzellik, gönül hoşluğu, birlik, beraberlik gibi duyguların yüceltildiği törenlerdir.

Kutlamaların coşkusu sayesinde insanlar sahip oldukları kültürel değerleri ifade etme fırsatı bulur, alışılmış yaşamlarının dışına çıkarak güncel sıkıntıları bir kenara bırakıp neşe, sevinç içerisinde gerçekleştirdikleri yemeği şölene, buluşmayı şenliğe dönüştürürken oluşan ortam, düşmanlıkların dostluğa, katılaşan kalplerin yumuşamasına, toplumsal aidiyetin oluşmasına araç olur, yaşama anlam katar. Böylece bireyler birlik, beraberlik ve dayanışma ruhunu coşkuyla paylaşarak kalpleri arasında köprüler kurup toplumsal birliktelik sayesinde iyiliği hissederken ortamın enerjisi sayesinde ruhen kendilerini daha güçlü hissederler. Gelen davetlilere yemek yedirilmesi, eğlendirilmesi yapılan ikramlarla mutlu olmalarının sağlanması şenliklerin en önemli özellikleri arasında yer alır.

Bütün toplumlarda insanlar sağlık, mutluluk, iyilik, bereket, huzur ve barış içinde yaşamak ve bu güzellikleri kutlamak isterler. Sevincin paylaşılmasını, dışa yansımasını, toplumsal birlik ve beraberliği, dayanışmayı gösteren örneklerden birisi de Türk dünyasının farklı bölgelerinde toy ve doğum kutlamalarında gerçekleştirilen, Anadolu'da ise özellikle, Karamanoğlu Beyliği'nin hüküm sürdüğü bölgelerde, ailenin ilk erkek çocuğu doğduğunda yapılan bir tören olan, sekiz yüz yıl öncesinden yakın zamana kadar yaşatılan kütük atma geleneğidir (Dilek, 2021: 90-91). Bu gelenek; özellikle Toros dağ silsilesinin Karaman'dan Burdur'a kadar uzanan bölgesinde bulunan Karaman'ın Ermenek ilçesi, Konya'nın Hadim, Taşkent, Beyşehir ilçeleri, Isparta, Burdur'un Merkez, Tefenni, Karamanlı, Yeşilova ilçeleri ve köylerinde, aralarında küçük uygulama farklılıkları olsa da, yakın zamana kadar yaşatılmasına rağmen günümüzde yok denecek kadar azalmıştır.

ISBN NR: 978-625-5694-95-9

Kütük atma geleneğinin merkezinde yer alan Konya'nın şenlikler, kültürel faaliyetler açısından zengin olduğunu bu tür faaliyetlere önem verildiğini, 1705 yılında Konya'da bulunan seyyah Paul Lucas; "*Konya şehri, vaktiyle Türkiye Selçuklularına payitahtlık ettiğinden, köklü bir eğlence geleneği mevcut bulunuyordu*" (Baykara, 2000: 872) şeklinde dile getirir. İlk erkek çocuğun doğum sevincini kutlamak için gerçekleştirilen kutlama geleneğinde ağacın kullanımını anlamak için Türklerde ağaç kültüne bakmak gerekir. Çünkü kutlama esnasında söylenen sözler arasında "*Ardıç gibi dallı, babası gibi döllü olsun*" (Dilek, 2021: 90-91) şeklinde yine ağaca vurgu vardır.

2. TÜRKLERDE AĞAÇ KÜLTÜ

Yaşamın merkezinde yer alan varlıklardan birisi olan ağaç, Türk kültür tarihi içerisindeki önemini başlangıcından günümüze kadar korumuştur. Ağaca saygı gösterilme nedenlerinin en başında, ağacın dünyanın merkezi kabul edilerek yeraltından gökyüzüne kadar uzanarak üç dünya ile (yeraltı, yerüstü, gökyüzü) de bağlantısının olması, dünyayı ayakta tutan bir direk olarak görülmesinin yanında Tanrıya ulaşmak için dallarının göğe doğru yükselmesidir. Çünkü ağaç; "*Tanrıyla insan arasında bir vasıtadır. İnanca göre kutsal dağlar gibi kutsal ağaçların da başları insan gözüyle görülmeyecek şekilde göğe doğru uzanmakta ve Türk düşüncesine göre gökte olduğu farz edilen ve bir ışık aleminden ibaret olan Cennet'e ulaşmaktadır*" (Ergun, 2000:23). İslam öncesinde olduğu gibi Türkler Müslüman olduktan sonra da ağaca önem vermişler, yeşil kalması ve yaşatılması için kültürel yapı içerisine bazı emir, yasak, saygı kavramları koymuşlar, hatta bireyin geçmişiyle bağını göstermek için soyağacı, soy kütüğü gibi nitelendirmeleri kullanmışlardır. Yakutların Er Sogotoh efsanesinde hayat ağacının yeşil kalmasının dünyanın varlığını koruyacağı inancını yerleştirirken, İslam inancıyla birlikte ağacın yeşil kaldığı sürece Allah'ı zikrettiği ve onun 'el-Hayat' sıfatının tezahür ettiğine inanılmış, atasözlerine ise 'yaş kesen baş keser' şeklinde girmiştir.

İslam öncesi dönemde ağaç, eski Türk inancını oluşturan 'Yir-Sub' anlayışı içerisinde yer aldığından, halk inanışlarında ağaç her zaman canlı bir varlık olarak görülmüştür (Boratav, 2012:32). J. P. Roux'a göre Türklerde ağaç kültü Ötüken çevresinde gelişmiş, dağın eteğindeki çam ağacının altında ayinler yapmışlar, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde kurban kestikten sonra kötü ruhlardan korunmak amacıyla çevrelerine ağaçlar dikip ormanlar oluşturmuşlardır. (Ocak, 1983: 84). Çünkü "*Mevsimden mevsime kendini yenilemesi ve daha birçok özelliğinden dolayı ağaç, Türk toplulukları arasında hayatın ve sonsuzluğun timsali olarak görülmüştür*" (Bars, 2014:385). Ancak, kutsal görülen ağacın fiziksel varlığı değil onun temsil ettiği güçtür. Bu yüzden, Altay Türk boylarında tehlikeli bir dağ geçidinden geçen yolcu, tehlikelerden koruduğu için Tanrı adına kutsal bir ağaca bez takar (Radloff, 1994:17). Eski Türk inancında şamanlık görevine başlayan şaman adayı, şamanlar gökyüzüne çıkarken ağacı bir merdiven gibi kullandıkları için bir ağaç diker ve o ağaç onunla özdeşleşir, şaman öldüğünde Tanrı ile iletişimi kesildiğinden, iletişimlerinde ulaşım aracı olarak kullandıkları ağaçları da kesilirdi (Çoruhlu, 2006:120). Tanrıya ulaşmakta aracı olan ağaç öldükten sonra aracılık hizmetini kaybettiği için kesilir ama geçmişteki hizmetine saygıdan dolayı, yeni doğan ilk erkek çocuğun sevincine ortak olmak için kutlu bir törende yine insana hizmet eder.

Kültürün yaşayan bir organizma olmasından kaynaklı olarak, tarihsel süreç içerisinde kültürel varlıklar birbirleriyle etkileşim içerisinde büyüyüp geliştikleri için ilk dönemlerdeki bir

ISBN NR: 978-625-5694-95-9

uygulama sonraki dönemlerde farklı şekillerde uygulanan bir gelenek şeklinde karşımıza çıkabilir. Günlük yaşamda sıradan bir olay olarak gördüğümüz bazı alışkanlıkların binlerce yıl öncesinden çok önemli bir olayı simgeleyebileceğini düşünmeyiz. Çünkü kültürel unsurlar insan yaşamını doğumundan ölümüne kadar çevrelediği için, insan yaşamında fiziki anlamda fazlaca bir etkisi olmamasına rağmen ruhsal anlamda etkisi büyük olan küçük kırıntılar şeklinde gerçekleşen değişimler kısa bir sürede olmaz. İnsanlık modern çağa geçmesiyle birlikte, binlerce yıldır süregelen alışkanlıklarından bir kısmını geride bırakmış, zamanla dünya küreselleşmeye gidip bir köy haline dönüşmesiyle birlikte, modernlikle ters orantılı olarak, unutulmaya yüz tutmuş yerel kültürlere, geçmişteki bazı uygulamalara yönelmeler olmaya başlamıştır.

Türklerin en eski uygulamalarından ikisi olan doğum, ölüm gibi geçiş dönemlerinde, özellikle kırsal kesimlerde yaygın olarak bulunan bir geleneğe göre, yeni bir çocuk doğduğunda adına ağaçlar dikilirken, öldüğü zaman, ağacın Allah'ı zikretmesinden dolayı ölenin kabir azabı çekmeyeceği ya da hafifleyeceği düşüncesiyle mezarının başına yine ağaç dikilir. Özellikle kayın, çam, ardıç, kavak, çınar ağaçları ile ilgili inanış ve uygulamalar Türk kültürünün her döneminde karşımıza çıkar. İhtişam, güç, kudret, devamlılık anlamlarında çınar ve servi ağaçları Osmanlılar döneminde, yine servi ve çam ağaçları Cumhuriyet döneminde kamusal alanlarda kullanılmıştır. Günümüzde ağaçla ilgili yer adları, türküler, maniler, atasözleri, deyimler ile yaşamın farklı alanlarında kullanılan çok sayıda kavram isimleri kültürümüzde varlığını korumaktadır. Çünkü "*her şeyden önce varoluşu, hayatı, canlılığı, bereketi temsil eder. (...)Tanrıyla iletişim aracı olarak ağaç, (...) sağaltma törenlerinde ağaç, defin törenlerinde ağaç, bereketi artırmaya yönelik mevsimlik törenlerde ağaç, şekil değiştirme ya da bitkilerin kökenleri ile ilgili mitlerde ağaç…"* (Gürsoy, 2012: 44) kullanıldığı için her zaman önemlidir.

3. KÜTÜK ATMA

Korku ve sevgi duygularının aynı anda ve bir arada yaşatıldığı bir imge olarak insan üzerinde önemli etkiler bırakan ağaç, geçmişten günümüze kadar Türk kültüründe yaşatılmış bir varlıktır. İnsanın beşiğinden eşiğine, sazının gövdesinden inanç dünyasına, evinin kapısından mezar başına kadar geçmişini geleceğe bağlayan ağaç, geçmişine duyulan saygıdan dolayı, kesildikten sonra da, dallarının dünyaya dağılması imgeleştirilmiş yeni doğan erkek çocuğun dal-budak salıp soyunun tıpkı ağacın dalları gibi çoğalması dileğiyle gösteri unsuruna yardımcı olarak kütük atma törenlerinde kullanılmıştır. İmgeleştirilen kütük; oğlanın ömrünün kütük gibi uzun olması, onun kadar sağlam olması şeklindeki düşüncelerin kültürel bellekte yerleşmesine katkıda bulunmuştur. Böylece sıradan sayılabilecek bir duruma renk katılmış, çocuğun doğumuna farklı anlamlar yüklenerek özel durumlar oluşturulmuş, toplumun sıradan bir günü ortak bir sevincin paylaşılarak artırılması, paylaşılması düşüncesiyle canlandırılmış geleneksel bir kutlamaya dönüştürülmüştür.

Kütük atma törenleri temelde aynı olmasına rağmen uygulamada, coğrafya, ekonomi gibi bazı nedenlerden dolayı küçük farklılıklar olduğu, daha önceki dönemlerde Yörük ve yerleşik Türkler arasında yaygın olarak uygulandığı Eröz'ün açıklamalarında görülebilir. Buna göre;

> Hep kız olan bir kimsenin erkek çocuğu doğunca (kütük atma) merasimi yapılır. Bazen civar oba ve aşiretlerden habersiz olarak silah atarak gelirler. Bir (şam

ISBN NR: 978-625-5694-95-9

> toru:çam fidanı)na al bezden bir bayrak geçirilmiştir; çadırın önüne dikilir. Ev sahibi bulunanla ağırlar ve müddet ister. Fakat ekseri haberli olarak, hazırlık olarak yapılır. Davulcular tutulur, pazardan öteberi, bazı yerlerde içki alınır, taşlara kurşun atılıp, nişancılık yarışları yapılır. Tebrik edilip (Hayırlı olsun, kutlu olsun, ömrü olsun diyerek) dağınılır. (Eröz, 1991:59).

Burdur merkez ilçe ve köylerinde yapılan kütük atma geleneği birbirine yakın kutlamalardır. Buna göre; ailenin ilk erkek çocuğu doğduğunda, genellikle kırkı içindeyken, kütük atılacak eve önceden haber verilir. Kütük atanlara koyun kesilip yemek pişirileceği ve çerez dağıtılacağı için bu tören ailenin kabul etmesi durumunda gerçekleştirilir. Kütük atmaya gelen erkekler, kütüğe bağladıkları al yazmanın yanına aralarında toplayıp mendile bağladıkları parayı da kütüğe bağlarlar. Kütük dama çıkarıldığında iki kişi kiremitlere vurup kırar ve oğlanın babasına üç kere oğlunun adı sorulur, öğrenildikten sonra mani söylenir.

Oğlunun yaşı uzun olsun
Oğlunun ömrü uzun olsun
Düğünü güzün olsun
Ardıç gibi kollu olsun
Dağa gitsin, üç yük odun etsin
Keklik gibi dilli olsun
Dağda, koyun kışlatsın
Ovada, çifti işlesin
Alacağı kız güzel olsun
Babası gibi döllü olsun
Dağda koyun kışlatsın
Hayırlı, uğurlu, uzun ömürlü olsun
Allah bu oğlanı sana bağışlasın!. (Karadavut, 1997:19-21).

Daha sonra kütük damdan aşağı atılır, kütük atanlara yemek verilip çerez dağıtılır, uzun süre saklanacağı için çam ya da çıralı bir ağacın gövdesinden kesilen kütük ise oğlanın düğününde yapılan yemek kazanının altında yakmak üzere saklanır. Toplanan paranın, ikram edilen yemeğin aileye bereket getireceğine inanıldığından al yazma, üzerinde asılı paralarla birlikte baba tarafından annenin boynuna asılır. Bazı köylerde davul zurna çalınarak oynanırken bazılarında oğlanın annesine şöyle mani söylenir.

Yenge… Yenge… Yenge…
Oğlun uzun ömürlü olsun
Babası gibi döllü olsun
Karpuz gibi kollu olsun
Kavak gibi dallı olsun
Selvi gibi boylu olsun
Efeler gibi hallı (şanlı-şerefli) olsun (Karadavut, 1997:19-21).

Böylece çocuğun doğumunda oluşan gelenek, onun da birey olarak toplum tarafından kabul edildiğini göstermiş olur.

İnsan yaşamını doğumundan ölümüne kadar çevreleyen, tarih içinde birbirleriyle karşılıklı etkileşim içerisinde büyüyen kültür unsurları içerisinde yer alan kütük atma geleneğinin Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Korualan kasabasındaki son uygulaması 1960 yılında yapılır

ISBN NR: 978-625-5694-95-9

ve bir daha yapılmaz. Burada, kütük atma törenlerinin zamanını belirlemek için o yıl ilk erkek çocuğu olanlar kendi aralarında yaz döneminde üç gün sürecek olan bir zamanı kütük atma günü olarak kararlaştırırlar. Daha sonra yakın köylere giderek kütük şenliğine davet etmek, eğlencede oynayacak köçekleri ve çalgıcıları bulup getirmek gibi görevleri olan, genellikle bekar gençlerden seçilen ve kütük atılacak aileden sonra kütüğün en sorumlu kişisi olan 'Efebaşı' seçilir. Davetlilerin geldiği ilk gün çocuğun oturduğu evin damına çıkılır ve kutlamaya katılanlar yanlarında getirdikleri kütükleri damdan aşağıya atarlar. Efeler damın kenarında birkaç tur attıktan sonra damın çelenine (saçak) konan su dolu testiye önce efebaşı sonra diğer efeler, çocuk sahibinin verdiği fişek ne kadarsa o kadar ateş ederler. İkinci gün hocanın öncülüğünde halk 'Mennecim Alayı' denilen grupla köyü dolaşarak dualar ve ilahiler okurlar, gün sonunda çocuğun doğduğu evin damında toplanılarak geç vakitlere kadar eğlenilir. Son gün cami meydanında davarlar (küçükbaş) kesilir, dışarıdan gelen davetliler ile köy halkına etli pilav ikram edilir, daha sonra gençler arasında karakucak güreşleri yapılır. (Bahar, 1997:54-55).

En son 1963 yılında gerçekleştirilen ve daha sonra unutulmaya terk edilen bu geleneğe göre Balcılar'da ilk erkek çocuk doğduğunda, babanın sevincine ortak olmak için çocuğun babasının arkadaşları veya gençler kütük atma töreni / eğlencesi düzenler. Buna göre her birey kendi evinden, kaldırabileceği büyüklükteki kütüklerden birisini omzuna alıp getirir. Köyün içerisinde dolaşan gençler omuzlarındaki kütükleri atıp çocuğun babası kim ise onun adını anarak oğlu için kütüğü attığını, örneğin 'İbrahim ustanın oğlu oldu' şeklinde bağırırken bir taraftan da silah atılarak duyurulur. Diğer taraftan 'Mennecim 'Alayı' da dualar eşliğinde gençlerle birlikte dolaşır. Aynı durum köyün her tarafı dolaşılıncaya kadar devam eder. Yeni doğan çocuğun evine gelindiğinde, o dönem evler çatısız düz dam olduğu için, evin damına çıkan gençlerden her birisi, 'İbrahim ustanın oğluna' şeklinde çocuğun babasının adını anarak kütüğü damdan evin önüne atar. Babanın hatırını sayan kişilerin çokluğuna göre, bazen atılan kütükler, kış boyu yakmaya yetecek kadar fazla olabilir. Oğul sahibi baba, hatırını sayan ve bu kutlamayı düzenleyen gençlere / arkadaşlarına kesip yemeleri için bir erkeç (erkek keçi) verir. Bununla yetinmeyen gençler 'kolay değil oğlan sahibi olmak, yağlı kömbe de isteriz' derler. Eli açık olan baba erkeçin arkasından yemeleri için bu kişilere yağlı kömbe hazırlar.

Kömbe pişirmek için ocakta yanan odunların korları bir kenara alınır, ısınan toprağın üzerine yoğrulan hamur konur, hamurun üzerine az önce kenara alınan korlar bırakılır. Kor ateşinde pişen hamur ocaktan alınır, külleri silindikten sonra soğuması için ortadan ayrılır. Soğuduktan sonra ekmeğin dış kısmı daha sonra yenmek üzere bir kenara bırakılır, sadece içi hamur teknesine alınır, iki kişi ellerinde demir tabaklarla, zırhla et doğrar gibi, ekmek içini arpa tanesi büyüklüğüne gelinceye kadar ufalar. Tencerede kızartılan tereyağı ufalanan ekmeğin üzerine dökülür, ekmek ve tereyağı birbiriyle özleşinceye kadar kepçeyle karıştırılır, tabaklara konulan yağlı kömbe afiyetle yenir. Kutlama; yemekten sonra gençlerin delikanlıbaşı olan gencin liderliğinde, kendi aralarında köy odasında eğlenmeleriyle son bulur (KK).

Konya'nın Taşkent ilçesine bağlı Balcılar (Alata) kasabasındaki uygulama ile Korualan'daki uygulama, muhtemelen aynı bölgede olmaktan kaynaklı olarak, birbirine daha çok benzerlik gösterirken Burdur ve çevresindeki uygulamalar biraz daha farklıdır. Nerdeyse yok olma derecesine gelmiş olan bu gelenek, her ne kadar erkek çocuklarına verilen önemi gösteriyor gibi görünse de, aslında, ilk etapta soyun, daha sonra toplumun, son olarak da devletin

geleceğini devam ettirecek, onu koruyup kollayacak birey olarak düşünüldüğünde ilk erkek çocuğun ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Uygulamalarda küçük farklılıklar olsa da, bu kutlamalarda birden çok farklı amacın olduğu görülür. En görünen kısmıyla; toplumun kaynaşması, kırgınlıkların giderilmesi, yeni çocuk sahibine destek olunması, geri planda kalan bazı yeni ailelerin kendilerini topluma gösterme yönünde de bir fırsat olarak görebileceği söylenebilir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Toplumların tarihsel birikimlerini, değerlerini, dünya görüşlerini yansıtan halk kültürü içerisindeki gelenekler, bu kültürel yapının devamlılığını sağlayan temel unsurlar arasındadır. Kütük atma geleneği, özellikle kırsal kesimde, topluluk bilincini pekiştiren Türk halk kültürü içerisinde yüzyıllarca toplumsal dayanışma bağlamında ortaya çıkan, zamanla törensel ve eğlence amaçlı bir halk pratiğine dönüşen nitelikli ama sembolik uygulamalardan birisidir. Yardımlaşma ve birliktelik kavramları etrafında şekillenen etkinlik sırasında köy halkının bir araya gelmesi, mani, tekerleme gibi sözlü kültür ürünleriyle kutlamanın zenginleştirilerek desteklenmesi geleneğin sosyal yönünü güçlendirirken, Eliade'nin (2003) tekrar eden sembolik eylemler kutsal zaman ile gündelik zaman arasında bir bağ kurar kuramına uygun bir ritüel olarak uygulanır.

Türk mitolojisi içerisinde kutsal kabul edilen ağaç ve 'Hayat ağacı' motifi evrenin düzenini ve yaşamın sürekliliğini temsil eder. Ağaçtan elde edilen kütüğün toplumda ortak bilincin aracı haline gelmesi, bu kutsallığın fiziksel bir sembole dönüşmesine neden olmuş, toplumsal hafızanın canlı tutulmasına ve kuşaklar arası kültürel aktarımı desteklemekte kullanılmıştır. Bu yüzden kütük atma geleneği sadece folklorik bir unsur değil, aynı zamanda toplumsal yapı, inanç sistemi ve kültürel kimlik ile güçlü bağlara sahip bir törendir.

Modernleşme ve kentleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte, kültürel kimliğin korunması açısından önem taşıyan, birçok kültürel uygulamada olduğu gibi, somut olmayan kültürel miras ürünleri içerisinde görülebilecek kütük atma geleneği, gündelik yaşamdan büyük ölçüde çekilmiş, kültürel etkinlik anlamında temsili olarak hatırlanmaktadır. Toplumsal dayanışmayı güçlendiren bu geleneğin kültürel miras bilinci çerçevesinde ele alınarak ortak kimliğin, toplumsal hafızanın ve kültürel sürekliliğinin önemli bir unsuru olarak korunup gelecek nesillere aktarılması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Bahar, H. (1997). *Korualan'daki (Gezlevi) Kütük Dökme Geleneği Üzerine Etnolojik Bir Araştırma*, Milli Folklor, Bahar, 33:54-64.

Bars, M. E. (2014). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü ve Şor Kahramanlık Destanlarına Yansımaları,* International Journal of Social Science, 27, 379-398.

Baykara, T. (2000). *Türklerde Şenlikler, Kutlamalar, Toylar ve Eğlenceler,* Erdem, 12(36), 867-898. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi,

Boratav, P. N. (2012). *Türk Mitolojisi*, Bilgesu Yayıncılık, Ankara.

Çoruhlu, Y. (2006). *Türk Mitolojisinin Anahatları*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

Dilek, İbrahim (2021). *Türk mitoloji sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Eliade, M. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

Ergun, M. (2000). *Türk Ağaç Kültü İnancının Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansımaları*, Millî Folklor, 47: 22-30.

Eröz, M. (1991). *Yörükler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Gürsoy, Ü. (2012). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü ve Dut Ağacı*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 61: 43-54.

Karadavut, Z. (1997). *Burdur Yöresinde Kütük Atma Töreni ve Türk Kültürü İçindeki Yeri*, Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Sayı.20, sf.19-21.

Ocak, A. Y. (1983). *Bektaşi Menakıbnamelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Radloff, W. (1994). *Sibirya'dan, III*, (Çev. Ahmet Temir), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi, İstanbul.

Kaynak Kişi: Solmaz, S. (2025). Konya / Taşkent / Balcılar, 1942, Okur-yazar değil.